

EL PAPER DE L'AUDITOR EXTERN EN LA DETECCIÓ DE FRAUS

9 de març de 2017

Daniel Faura, president del CCJCC

EL FRAU I LA CORRUPCIÓ A LES EMPRESSES I ORGANITZACIONS

Barcelona, març de 2017
Daniel Faura, president del CCJCC

CONTINGUT DE LA SESSIÓ

1. El frau a les empreses i organitzacions: realitat i xacra global
2. Tipologia del frau: conceptes i classificació
3. Etiologia del frau: origen i causa
4. Perfil del defraudador
5. Prevenció i detecció del frau: regulació, agents i orígens, senyals d'alerta
6. Prevenció i detecció del frau: control intern
7. Responsabilitats de detecció i prevenció: govern corporatiu i responsabilitat penal
8. L'auditoria i el frau: expectatives i responsabilitats

EL FRAU A LES EMPRESES I ORGANITZACIONS: REALITAT I XACRA GLOBAL (1)

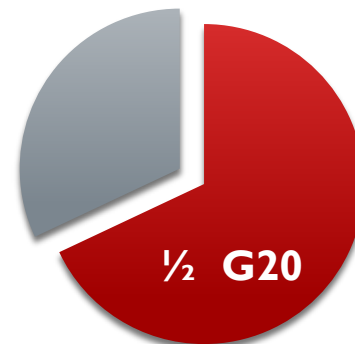
EL FRAU A LES EMPRESES I ORGANITZACIONS: REALITAT I XACRA GLOBAL (2)

TRANSPARÈNCIA INTERNACIONAL:

Rànquing països menys corruptes 2015

CORRUPCIÓ

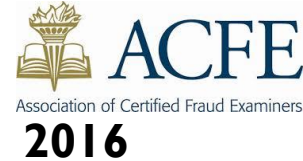
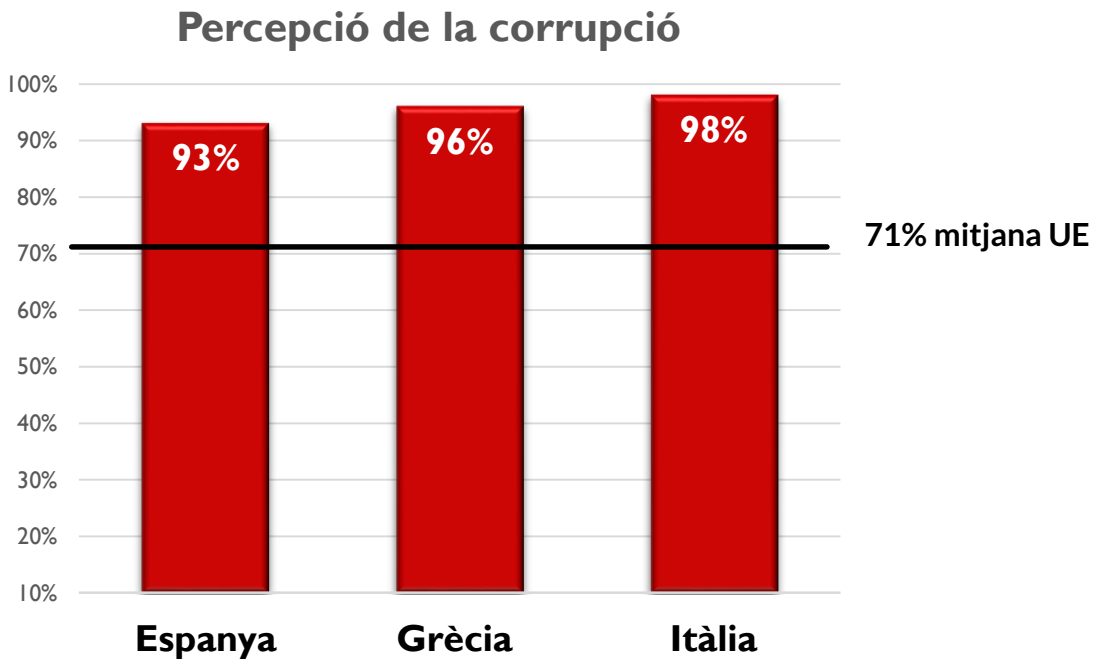
■ Problemes greus ■ Problemes lleus

EL FRAU A LES EMPRESES I ORGANITZACIONS: REALITAT I XACRA GLOBAL (3)

SEGONS EUROBARÒMETRE 2015

UE: El 71% creu que la corrupció està molt estesa

5% Pèrdues anuals per frauds
3,7 trilions \$ sobre el PIB mundial

50,6% delictes econòmics (Esp.) (món 36,7%)

- Apropiació indeguda d'actius
- Suborn
- Corrupció
- Manipulació comptable
- Ciberdelinqüència: 12,5%

Àmbit mundial:

- Directius (CEOS) justifiquen comportaments no ètics:

	ES	EUR
Oferir entreteniment	42%	28%
Pagaments efectiu	12%	2%
Falsejar estats financers	24%	20%

- Directors financers (CFO-globals)
 - 3% justifiquen alterar estats financers
 - 9% justifiquen canviar dates de contractes

EL FRAU A LES EMPRESES I ORGANITZACIONS: REALITAT I XACRA GLOBAL (4)

ALTRES FONTS:

47.600 M€ a Espanya en sobre costos de la contractació pública per manca de competència i corrupció

2,7% PIB Mundial cost d'activitats il·lícites

120.000 M € anuals el cost econòmic de corrupció a Europa

TIPOLOGIA DEL FRAU: CONCEPTES (1)

“Accions o activitats que es proposen presentar davant dels inversionistes, analistes i/o mercat, una situació no realista de la companyia amb la finalitat d’acomplir amb les expectatives d’algun o alguns grups d’interès.”
(AICPA)

“Frau és qualsevol acte il·legal caracteritzat per l’engany, ocultació o violació de confiança fets per individus i organitzacions per: a) obtenir diners, propietats o serveis, b) evitar pagaments o pèrdues de serveis, c) assegurar un avantatge personal o del negoci.” (IIA)

Pacte PP+C’S:
“enriquecimiento personal y financiación ilegal de partidos”. (Prensa agost/set 2016)

Frau: un acte intencionat realitzat per una o més persones de la direcció, responsables del govern de l’entitat, empleats o tercers, que comporti utilització d’engany amb la finalitat d’aconseguir un avantatge injusta o il·legal” (NIA 240-IFAC)

“Qualsevol activitat o acció feta per una persona a través de l’ús inapropiat de recursos o actius d’una organització” (ACFE)

“Corrupción, plaga insidiosa de amplio espectro, que socava la democracia y el estado de derecho, da pie a violaciones de los derechos humanos, distorsiona los mercados, menoscaba la calidad de vida y permite el florecimiento de la delincuencia organizada, el terrorismo y otras amenazas a la seguridad humana.” (convenció ONU)

“Para el derecho sería corrupta toda acción u omisión realizada por un actor público que incumpla las normas jurídicas y viole las obligaciones del cargo, con abuso de posición y la finalidad de obtener beneficios privados personales o para un grupo del que forma parte el corrupto.” (Manuel Villoria_-TI-)

TIPOLOGIA DEL FRAU: CONCEPTES (2)

CONCEPTES DE FRAU I CORRUPCIÓ “admesos generalment”

- Acció, activitat, omissió comesa per una persona o vàries
- Il·legal, intencional o abusant de posició
- Comporta: ús inapropiat de recursos, assegurar avantatges o privilegis, alterar informació financera
- Per obtenir beneficis personals, o en benefici de persones o entitats afins o vinculades

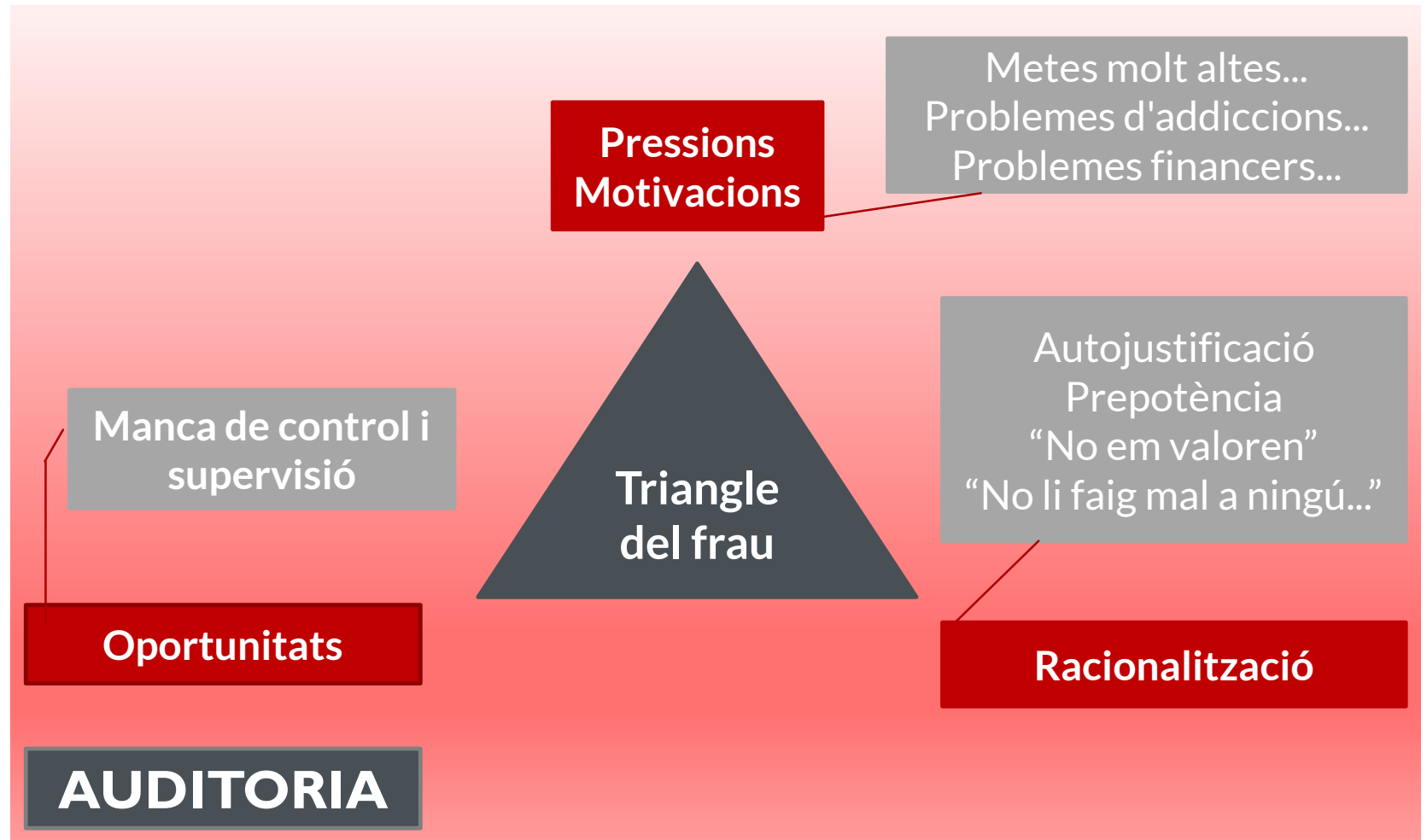
FRAUS I DELICTES ECONÒMICS MÉS FREQUENTS

- **IFAC (NIA-ES 240)**
 - Incorreccions intencionades:
 - Informació financera fraudulenta
 - Apropiació indeguda d'actius
- **PwC, enquesta mundial sobre el frau 2016**
 - Apropiació indeguda d'actius
 - Cibercrim
 - Suborns i corrupció
 - Compres i contractació fraudulentes
 - Fraus comptables
 - Blanqueig de capitals, fiscal, competència il·lícita

ETIOLOGIA DEL FRAU. ORIGEN I CAUSA

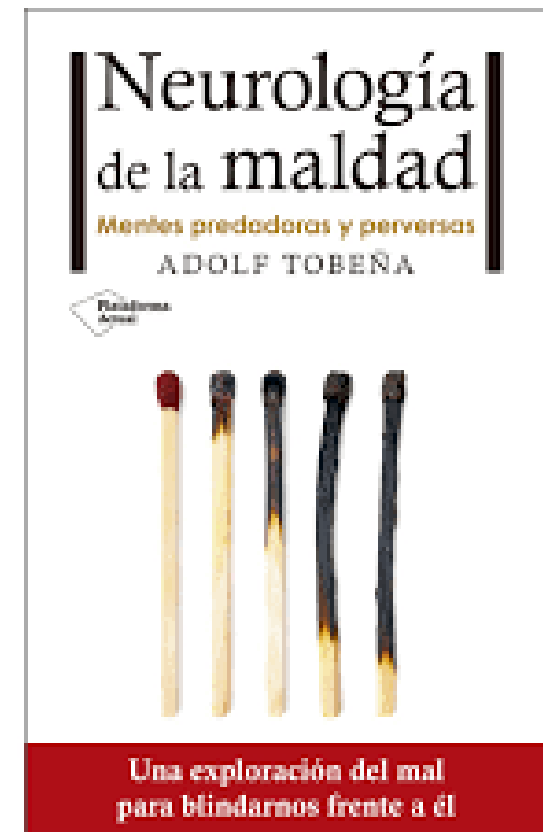
EL TRIANGLE DEL FRAU

* Donald CRESSEY (1973)

LA CONDUCTA HUMANA I EL FRAU

- CONDUCTA HUMANA, condicionada per **NAIXENÇA, CREIXENÇA I CRIANÇA**
- **PREDISPOSICIONS BIOLÒGIQUES A COMPORTAMENTS CRIMINALS**
- **TAMBÉ COMPTEN:** entorn d'adolescència, joventut i col·lectiu professional
- **“DOLENTS DE COLL BLANC”:** són espavilats, enginyosos, falsos, manipuladors, mentiders, seductors, dominants, inquisitius i no tenen cap escrúpol per subornar, camuflar o mentir

PERFIL DEL DEFRAUDADOR:

- Edat: entre 31 i 55 anys
- Gènere: entre 70%-80% homes
- Empleats: 65% de la pròpia organització
- Estudis: universitaris
- Personalitat: espavilat, enginyós, fals, manipulador, mentider, seductor, dominant, inquisitiu
- Antiguitat: més de 5 anys
- Col·lusió: 62% conveniència amb altres (interns o externs)
- Tipologia: més del 50% apropiació indeguda actius. Delicte continuat (1-5 anys)
- **Volum: +edat + antiguitat + responsabilitat=+import defraudat!**

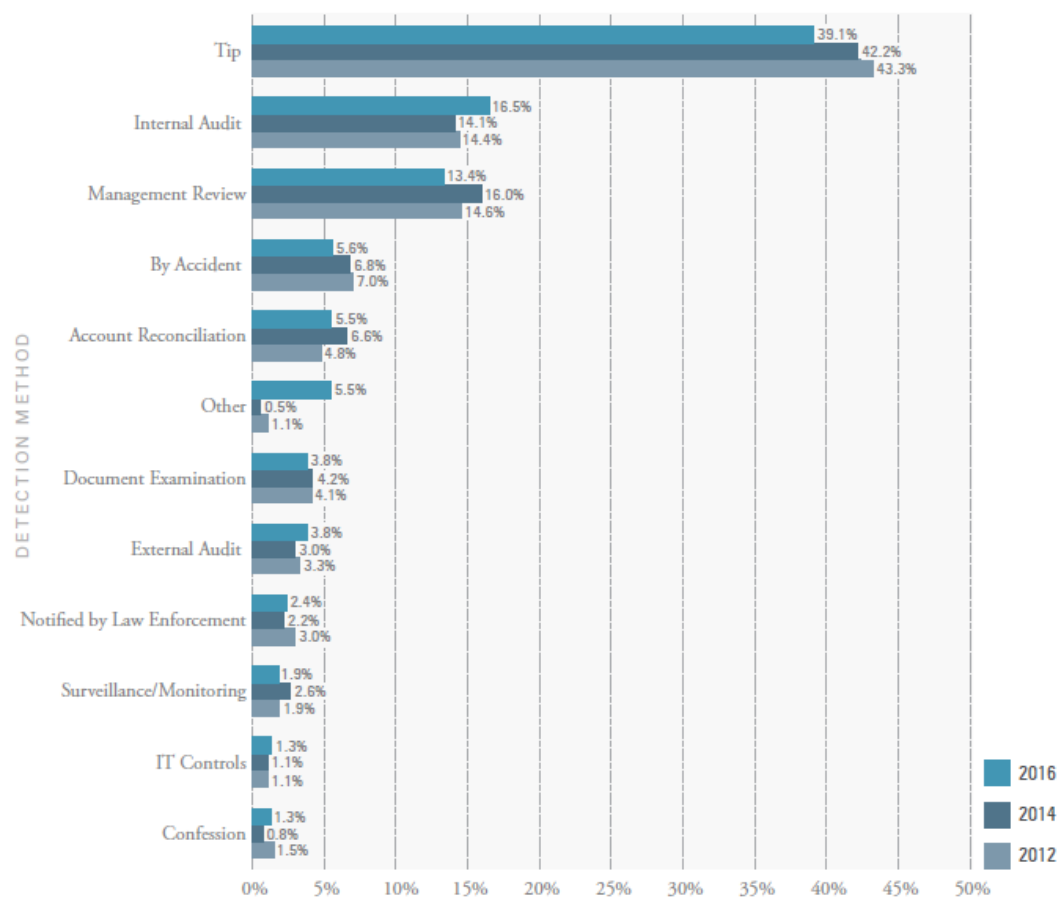

Font: estudis ACFE, KPMG, PwC

Altres estudis recents: Fifty shades of Corporate Culture. Univ. Tulane i Michigan

PREVENCIÓ I DETECCIÓ DEL FRAU: AGENTS I ORÍGENS (1)

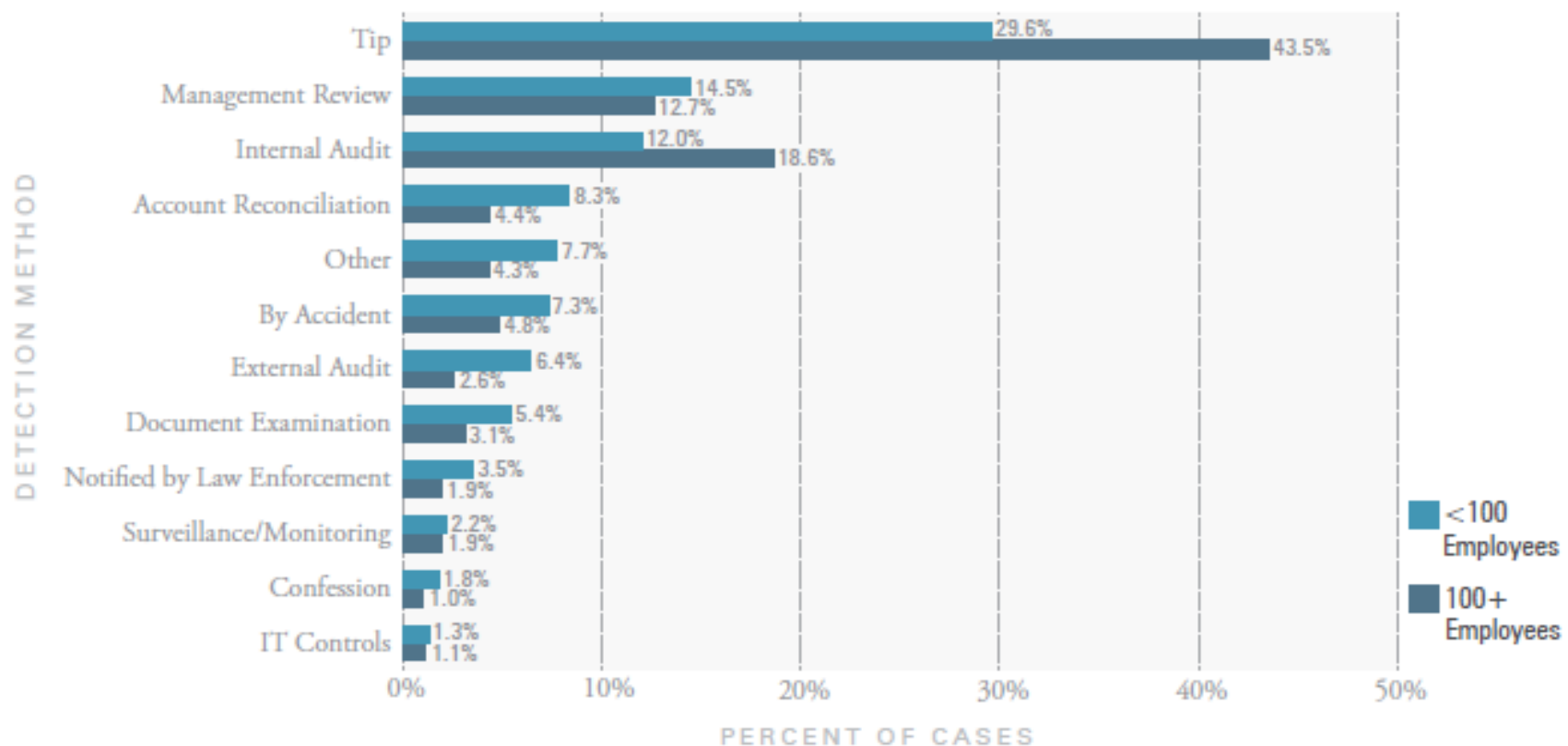
Figure 21: Initial Detection of Occupational Frauds

Font: ACFE

PREVENCIÓ I DETECCIÓ DEL FRAU: AGENTS I ORÍGENS (2)

Figure 22: Detection Method by Size of Victim Organization

Font:ACFE

PREVENCIÓ I DETECCIÓ DEL FRAU: REGULACIÓ (1)

INTERNACIONALS

- Bribery Act -UK- (2010)
- Dodd-Frank Act -USA- (2010)
- COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) (ed. 2013)
- Directiva 2014/24/UE, transparència en la contractació pública
- NIA 240. Responsabilitats de l'auditor en l'auditoria d'estats financers respecte al frau. (ed.2006, aplicable EEFF 2009)
- NIA 315, Identificació i avaluació dels riscos d'incorrecció material mitjançant coneixement de l'entitat i el seu entorn
- NIA 330, Respostes de l'auditor als riscos avaluats
- ISSAI 1240, 1315 i 1330 -INTOSAI: sector públic-

PREVENCIÓ I DETECCIÓ DEL FRAU: REGULACIÓ (2)

NACIONALS

- Llei orgànica 5/2010, reforma Codi Penal, responsabilitat **penal persona jurídica**. Obligació d'establir **mesures de prevenció i detecció de delictes**
- Llei 10/2010, de 28 d'abril, de prevenció del blanqueig de capitals i de finançament del terrorisme (BOE 29/04/10).
- Llei orgànica 1/2015, reforma del Codi Penal, delimita **contingut "debido control"**.
- NIA ES 240, Responsabilitats del auditor en l'auditoria d'estats financers respecte al frau. (2013)
- NIA ES 315, Identificació i avaluació dels riscos d'incorrecció material mitjançant coneixement de l'entitat i el seu entorn (2013)
- NIA ES 330, Respostes de l'auditor als riscos avaluats (2013)

PREVENCIÓ I DETECCIÓ DEL FRAU: REGULACIÓ (3)

PER AL SECTOR PÚBLIC

- Llei general pressupostària (2003)
- RD Legislatiu 3/2011, Text refós de la Llei de contractes sector públic
- Llei Orgànica 7/2012, modificació Codi Penal en la lluita contra el frau fiscal i la Seguretat Social
- Llei de transparència, accés a la informació i bon govern (2013)
- Llei Orgànica 3/2015, control activitat economicofinancera dels partits polítics

DETECCIÓ DEL FRAU: SENYALS D'ALERTA (1)

SENYALS D'ALERTA ≠ FRAU

Senyals d'alerta: variacions, anomalies...

- Patrons de comportament de les persones
- Anomalies en l'organització
- Anomalies estadístiques i en la informació

DETECCIÓ DEL FRAU: SENYALS D'ALERTA (2)

RELACIONADES AMB LES PERSONES:

- Canvis “extravagants” d'estil de vida
- Grans deutes personals, problemes financers...
- Canvis de comportament/conducta/addicions
- No realització de vacances
- Actituds contràries a facilitar informació

DETECCIÓ DEL FRAU: SENYALS D'ALERTA (3)

RELACIONADES AMB L'ORGANITZACIÓ:

Cultura corporativa caracteritzada per:

- Absència o feblesa de lideratge
- Poca independència entre govern i direcció
- Manca de transparència
- Absència d'objectius o objectius irrealistes
- Percepció de manca d'equitat interna i externa
- Manca de formació i d'oportunitats de promoció
- Inexistència de sistemes d'avaluació i reconeixement
- Controls interns febles o inexistents
- Poc respecte a la normativa
- Comitè d'Auditoria amb insuficient/inadequada preparació o manca d'independència

DETECCIÓ DEL FRAU: SENYALS D'ALERTA (4)

RELACIONADES AMB ESTADÍSTICA/ INFORMACIÓ

Àmbit comptable

- Excessives transaccions i apunts comptables a final d'any
- Transaccions economicofinanceres poc relacionades amb model de negoci
- Gran nombre de cancel·lació de comptes i apunts comptables
- Anticipació d'ingressos
- Despeses diferides
- Dotacions de provisions genèriques innecessàries
- Ingressos ficticis
- Reserves transferides a pèrdues i guanys com ingressos de l'exercici
- Classificació incorrecta de actius i passius corrents com no corrents i viceversa
- * incoherències entre compte de resultats (B^o+amortitz.) i flux de caixa...
- Canvis de criteris: amortitzacions, provisions, deterioraments
- Operacions triangulars entre empreses vinculades, sense base ni valoracions reals

DETECCIÓ DEL FRAU: SENYALS D'ALERTA (5)

RELACIONADES AMB ESTADÍSTICA/INFORMACIÓ

Àmbit financer

- Canvis freqüents en comptes bancaris
- Excessius refinançaments de préstecs
- Inesperades disminucions saldos tresoreria
- Excessiu nombre d'anul·lacions o devolucions
- Imports elevats en comptes de despeses a justificar per empleats
- Diferències de conciliació amb informació bancària

DETECCIÓ DEL FRAU: SENYALS D'ALERTA (6)

Altres àmbits:

- Variació injustificada del preu de valoració de les accions
- Ús inadequat de targetes de crèdit de l'empresa
- Variacions en despeses de viatge no justificades
- Vendes d'actius, desinversions per sota del preu de mercat
- Vendes i altres transaccions amb tercers relacionats/vinculats
- Descomptes en vendes
- Abonaments a clients per vendes exercicis precedents
- Canvis significatius en qualificació creditícia a clients
- Pagaments hores extraordinàries poc relacionades amb activitat
- Increment significatiu de nombre de reclamacions sobre serveis
- Increments de compres no relacionats amb les vendes
- Sobre o infravaloració d'estocs
- Pagaments a proveïdors no homologats prèviament

DETECCIÓ DEL FRAU: SENYALS D'ALERTA (7)

- Filials amb participació important (50%) no consolidades...
- Empreses creades amb finalitats purament instrumentals, sense activitat ni estructura pròpia
- Empreses ubicades en seus socials de centres de negocis o bufets jurídics...
- Aflorament d'intangibles (de sobte) amb valors importants i desmesurats (una marca, una patent...)
- Compres d'empreses per un valor molt superior al real o sense viabilitat futura.
- Diferències importants amb referents sectorials...
- Simplement opacitat manifesta o negació de facilitar determinada informació...

PROGRAMES DE PREVENCIÓ I DETECCIÓ ANTIFRAU: CONTROL INTERN (1)

COSO identificà 5 components CLAU:

- Ambient de control (*Tone at the top*)
- Avaluació de riscos
- Activitats de control
- Informació i comunicació
- Supervisió i seguiment

PROGRAMES DE PREVENCIÓ I DETECCIÓ ANTIFRAU: CONTROL INTERN (2)

AMBIENT DE CONTROL (*Tone at the top*)

- Compromís clar i inequívoc de l'Alta Direcció
- Exemplaritat
- Codis Ètics: valors, objectius corporatius
- Comunicació
- Pla de Formació ambiciós i efectiu
- Canals de Denúncia: segurs i confidencials
- Assignació de responsabilitats executives
- Programes de *Compliance*, RSE

RESPONSABILITAT EN LA LLUITA CONTRA EL FRAU: GOVERN CORPORATIU (1)

- ÒRGAN D'ADMINISTRACIÓ
- COMITÈS I COMISSIONS DELEGADES:
 - El Comitè d'Auditoria: Cotitzades obligades des de 2002
 - Comitè de Prevenció Penal: Obligades des de 2015 (Llei Orgànica 1/2015 empreses que no poden presentar comptes abreujats)
- DIRECCIÓ EXECUTIVA
- ACCIONISTES

RESPONSABILITAT EN LA LLUITA CONTRA EL FRAU: GOVERN CORPORATIU (2)

REGULACIÓ LEGAL:

Llei orgànica 5/2010, reforma Codi Penal, responsabilitat **penal persona jurídica**. Obligació d'establir **mesures de prevenció i detecció de delictes**

Llei orgànica 1/2015, reforma del Codi Penal, delimita **contingut “devido control”**.

EXEMPCIÓ DE RESPONSABILITAT: ADOPCIÓ DE MODEL DE PREVENCIÓ DE RISCOS (*Compliance* penal).

MODEL DE PREVENCIÓ DE RISCOS PENALS:

- NO ÉS OBLIGATORI (eximent o atenuant)
- INTEGRAL, DINÀMIC, INDEPENDENT, DISCIPLINARI, ACTUALITZAT.

RESPONSABILITAT EN LA LLUITA CONTRA EL FRAU: GOVERN CORPORATIU (3)

EL QUÈ? : 25 delictes.

...informàtics, estafes i fraus, suborns, tràfic d'influències, fiscals i socials, insolvències punibles, blanqueig de capitals, propietat intel·lectual i industrial, finançament il·legal a partits, medi ambient, finançament del terrorisme...

EL QUI?: ART. 31 bis CP.

Actuant en nom i per compte de la societat i en el seu benefici directe o indirecte:

- Representants legals, persones autoritzades prendre decisions, amb facultats de organització i control. (lletra a)
- Persones sotmeses a autoritat de les de la lletra a), havent incomplert aquestes els deures de supervisió, vigilància i control...

RESPONSABILITAT EN LA LLUITA CONTRA EL FRAU: GOVERN CORPORATIU (4)

REQUISITS LEGALS DEL MODEL DE PREVENCIÓ:

- IDENTIFICAR MAPA DE RISCOS.
- PROTOCOLS I PROCEDIMENTS: “determinen voluntat de l’ens”
- ÒRGAN GESTIÓ INDEPENDENT: funcional, orgànica i econòmicament. (CCO)(*)
- CANAL DE DENÚNCIES
- SISTEMA DISCIPLINARI: tota l’organització
- VERIFICACIÓ PERIÒDICA

(*) empreses PiG abreujats (11,4 Actius, 20,8 xifra negoci,...) propi Consell Adm.

L'AUDITORIA I EL FRAU: EXPECTATIVES I RESPONSABILITATS (1)

L'històric GAP d'expectatives

“Tant els auditors com el públic mantenen diferents percepcions sobre les obligacions i responsabilitats de l'auditor així com sobre el missatge transmès en l'informe d'auditoria.” (Liggio 1974)

Diferència de percepció entre l'auditor i usuaris sobre el que s'espera de l'auditor.

L'AUDITORIA I EL FRAU: EXPECTATIVES I RESPONSABILITATS (2)

NORMATIVA APLICABLE

- **NIA-ES 200:** Objectius globals del auditor independent i realització de l'auditoria de conformitat amb les Normes internacionals d'auditoria.
- **NIA-ES 240:** Responsabilitats de l'auditor en l'auditoria d'estats financers en relació amb el frau.
- **NIA-ES 315:** Identificació i valoració dels riscos d'incorrecció material mitjançant el coneixement de l'entitat i el seu entorn.
- **NIA-ES 330:** Respostes de l'auditor als riscos valorats.

NORMES ESPECÍFIQUES PER AL SECTOR PÚBLIC:

- **ISSAI 1240** – Obligacions de l'auditor en relació amb el frau en una auditoria d'estats financers.

L'AUDITORIA I EL FRAU: EXPECTATIVES I RESPONSABILITATS (3)

Expectatives amb relació a les obligacions de l'auditor

- Quin és l'objectiu de l'auditoria?
- És funció de l'auditor detectar i prevenir el frau?

Definició
d'auditoria
segons la Llei
d'auditoria de
comptes

S'entendrà per auditoria de comptes l'activitat consistent en la revisió i verificació dels comptes anuals, així com d'altres estats financers o documents comptables, elaborats d'acord amb el marc normatiu d'informació financera que resulti d'aplicació, sempre que aquesta activitat tingui com a objectiu l'emissió d'un informe sobre la fiabilitat d'aquests documents que pugui tenir efectes davant tercers.

L'auditoria de comptes haurà de ser realitzada necessàriament per un auditor de comptes o una societat d'auditoria, mitjançant l'emissió del corresponent informe i subjecte als requisits i formalitats establerts en aquesta Llei.

L'AUDITORIA I EL FRAU: EXPECTATIVES I RESPONSABILITATS (4)

La responsabilitat de l'auditor en la detecció és obtenir una **seguretat raonable** que els estats financers estan lliures d'incorreccions materials degudes a frau o error

Incorreccions intencionades:

- Informació financera fraudulenta
- Apropiació indeguda d'actius

L'auditoria dels estats financers contribueix a la **prevenció** del frau

Investigar un frau no és una auditoria, requereix un encàrrec específic

MOLTES GRÀCIES PER LA SEVA ATENCIÓ

